

УДК 378,147:811.58'342

ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТІ ПРАВИЛА АНАЛІЗУ УРОКУ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

А.С.Савченко

Анотація. У статті розглядаються теоретичні принципи загальноприйнятих правил оцінювання уроку шляхом проведення аналізу різних етапів заняття у вищій школі.

Ключові слова: мета викладання, навчальний матеріал, навчальна програма, методика та техніка викладання, основи викладання.

Аннотація. В статті розглядаються теоретичні принципи общепринятых правил оцінювання уроку путем проведення аналізу різних етапів заняття в вищій школі.

Ключевые слова: *цель преподавания, учебный материал, учебная программа, методика и техника преподавания, основы преподавания.*

Summary. *The article observes the generally accepted rules of evaluation by the putting inside the analysis of different phase of the lesson in high school.*

Key words: *purpose of teaching, educational work material, educational program, method and technique of teaching, foundations of teaching.*

Постановка проблеми. Останніми роками ситуація в світі постійно змінюється, відповідно розширюються економічні, політичні та культурні зв'язки з різними країнами, розвивається тісне співробітництво в галузі науки та освіти, особливо з країнами сходу, зокрема з Китаєм. Це вимагає від нас виховання більш кваліфікованих кадрів, що саме по собі неможливе без знання конкретних методів навчання тої чи іншої дисципліни. Саме тому постає проблематика відбору навчального матеріалу, аналізу навчальних програм і методик, технік та основ викладання аби забезпечити належний рівень викладання у вищій школі.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Появу методики викладання китайської мови як науки відносять до початку 50-х років минулого століття, коли в одному з пекінських університетів було запроваджено курси китайської мови для іноземців і прийнято на навчання першу в історії групу студентів із Східної Європи. Е 1952 році вперше група китайських викладачів на чолі з відомим лінгвістом Чжу Десі за міжнародною угодою виїхали до Болгарії викладати китайську мову.

Проте, методика викладання китайської мови набула розвитку тільки після 1978 року, коли на регіональному симпозиумі з планування лінгвістичних дисциплін у Пекіні професор Лю Бісун вперше запропонував визнати викладання китайської мови для іноземців окремою дисципліною і заснувати спеціальну дослідницьку структуру, яка б готувала відповідних спеціалістів. Але дана пропозиція була затверджена лише на початку 80-х років.

Більш детально методику викладання китайської мови як галузь науки почали досліджувати на початку 2000-х років нашого часу. Вивченням цього питання займалися не лише китайські дослідники (Лю Бісун – «Китайська мова як іноземна мова: викладання і дослідження», Лю Веньхуа – «Дослідження граматики китайської мови як іноземної», Дзянг Кесін – «Dui wai hanyu jiaoxue fa yan jiu»), а також російські вчені: І.В.Кочергін, Н.А.Дьоміна, Н.В.Королевич та інші. Автори більш сучасних праць безпосередньо звертають увагу на специфіку методики викладання власне китайської мови, а не іноземних мов загалом, спрямовуючи увагу на проблематику навчання окремих аспектів (вимова, ієрогліфіка) та структуру заняття китайської мови.

Мета статті полягає в розгляді загальноприйнятих правил оцінювання уроку.

Завдання статті: розглянути та проаналізувати загальноприйняті правила оцінювання уроку китайської мови у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Оцінка мети викладання

Мета навчального процесу є водночас його відправним пунктом та кінцевим результатом, її правильні формулювання та виконання – найважливіші критерії оцінки якості уроку, тому щоб проаналізувати урок, треба спочатку проаналізувати мету викладання. Зараз вона зводиться до «знань та умінь, процесів і методик, емоцій, відношення та цінностей», ці три показники відображають цінність правила нового уроку, якого треба дотримуватись: «розвиток студентів понад усе». Щоб правильно зрозуміти зв'язок між цими трьома критеріями, треба правильно визначити мету викладання, оцінити його головні моменти.

Деякі люди порівнюють викладання з рівностороннім трикутником, в якому знання та вміння, процеси та методики, а також емоції, підхід та система цінностей – це і є три вершини цього трикутника, якщо якийсь з вершин не приділяти увагу, то трикутник не буде збалансованим. Це, без сумніву, вдала метафора, фігура демонструє взаємозв'язок між трьома елементами мети викладання, відображає їх цілісну природу, якщо хоча б один з елементів буде проігнорований – весь урок буде помітно недосконалим.

1. Аналіз упорядкування навчального матеріалу

Аналізуючи якість уроку, треба не тільки звернути увагу на підготовку та реалізацію мети викладання, але й на організацію та впровадження навчальних матеріалів викладачами. Оцінюючи урок, треба подивитися, чи відповідають знання вчителів та професорів науковому рівню, також звернути увагу на підготовку викладачами навчальних матеріалів та вибір методик викладання, на те, чи виділяють вони ключові моменти, уникають важких місць, дотримуються суті.

2. Аналіз навчальної програми

Мета викладання повинна бути досягнута в межах навчальної програми. Щоб зрозуміти, чи буде досягнута мета викладання, треба звернути увагу на навчальні плани і програми викладачів та їх функціонування. Отже, оцінюючи урок, треба обов'язково проаналізувати навчальну програму. Її аналіз має включати характеристику наступних пунктів:

1. Побудова викладання.

Письменницька діяльність повинна мати свою побудову, так само її повинен мати і урок. Побудова викладання складається з послідовності важливих моментів та має зіставлятися з двома показниками: змістом навчання та рівнем знань учнів. Вона відображає цілий ряд заходів: як треба розподіляти та комбінувати частини навчальної програми, як робити між ними переходи, якими мають бути їх організація, ступінь деталізації тощо.

Існує дуже багато різновидів побудови викладання. Тому, оцінюючи її, треба подивитися: 1) чи вона відповідає реальному змісту навчання та рівню знань учнів; 2) чи побудова оригінальна, чи відчує цю оригінальність учень; 3) чи чітка в неї послідовність та система; 4) чи має побудова реальний результат. Зазвичай на відкритих уроках ми бачимо, що в деяких викладачів вони погані та низькоєфективні більшою мірою через те, що побудова викладання недостатньо зрозуміла або не відповідає основному змісту навчання, рівню знань учнів тощо. Тому, аналізуючи урок, також треба аналізувати його побудову.

2. Планування структури викладання.

Побудова викладання та його структура мають і відмінності, і зв'язок. Побудова переважно приділяє увагу організації навчального матеріалу та відображає вертикальну послідовність навчання, а структура приділяє увагу методиці й відображає горизонтальну послідовність викладання. Вона також встановлює послідовність кожної частини в навчальному процесі і зв'язок між ними, правильно розподіляє в часі. Структура розподіляє викладання за етапами. Різновидів структури багато – це може впливати і на виникнення різних результатів у навчанні, ось чому її плануванню варто приділити важливу увагу [2, с. 97]. Зазвичай, гарні уроки мають чітку структуру з тісно взаємопов'язаними частинами, між якими існують непомітні переходи. Частини раціонально розподілені в часі, мають виражену інтенсивність та високу ефективність.

Щоб зрозуміти, чи правильно розподілений урок в часі, треба досконально знати його головні моменти та структуру. Характеристика часового розподілу уроку включає: 1) часовий розподіл кожної частини уроку: вони мають бути якнайкраще розділені та поєднані між собою, не чергуватися так, що спочатку графік вільний, а потім напружений (тобто спочатку багато часу і навчальна програма легка, а потім часу мало і навантаження велике). Або ж навпаки, коли графік спочатку напружений, а потім занадто вільний (тобто спочатку часу мало, а навантаження велике, а потім часу багато і програма легша). Також треба впевнитись, що практика та пояснення раціонально чергуються між собою; 2) активність викладача та учнів на уроці має бути еквівалентною, викладання має відповідати меті та вимогам навчання, викладач не повинен забирати багато часу, в той час, коли активність учня проявляється мало; 3) активність кожного учня окремо, учнів у малих групах та всієї групи разом мають раціонально співвідноситися, щоб уникнути явища, коли активність в роботі всією групою завелика, а кожен окремих учень мало мислить та виконує завдання самостійно; 4) активність учнів різного рівня знань повинна співпадати, щоб не було надмірної активності сильних учнів у порівнянні з тими, хто відстає; 5) викладач не повинен часто відхилятися від навчальної програми, витратити дорогоцінний час.

4. Оцінка методики та техніки викладання.

Аналізуючи викладання, неможливо обійти такі важливі моменти, як вибір та впровадження методики і техніки викладання. Що ж таке методика викладання? Вона вказує викладачу на те, як досягти мети викладання, на його функції в класі та модель поведінки. Але методика включає не лише спосіб викладання викладача, але й стиль навчання студента, що знаходиться під його керівництвом, тобто це методи навчання та викладання в їх єдності. Ці декілька пунктів входять до аналізу методики та техніки викладання:

1) шити плаття за фігурою – тобто використовувати оптимальні засоби.

Ми знаємо, що викладання має свої закони, але це не встановлені закони, а такі, які кожен повинен виробити для себе сам. Викладання – це комплексна, непостійна система, неможливо знайти один універсальний зафіксований його спосіб. Хороший спосіб викладання дуже відносний, він змінюється відповідно до особистих характеристик навчальної дисципліни, викладачів та учнів. Також часто кажуть, що спосіб викладання – це як плаття, яке потрібно пошити за фігурою, тобто його треба змінювати залежно від обставин.

2) різноманіття способів викладання.

Методика викладання повинна уникати одноманітності та шаблонності, коли кожен день навіть гарні способи повторюються, то це швидко набридає. Різні види діяльності у навчанні обумовлюють різноманітність методики викладання. Тому, аналізуючи урок, треба подивитися, чи в змозі викладач обрати найбільш вдалу методику викладання, водночас виділити час на те, щоб якимось відізнитися, навчити учнів новому та додати елемент творчості.

Під час викладання педагог повинен приділити увагу тому, щоб учні у майбутньому додали нові отримані знання до вже існуючої в них системи знань, розбиралися в основах наукової дисципліни та могли встановити її зв'язок з іншими суміжними дисциплінами, водночас дозволити учням широко використовувати всі отримані знання в подальшому навчанні, дійсно розбиратися в предметі, мати глибоке розуміння, підвищувати рівень оволодіння знаннями та навичками.

3) реформи та інновації в сфері методики викладання.

Аналізуючи методику викладання педагога, треба звертати увагу не лише на загальноприйняті норми, але також і на його нововведення та реформи, особливо треба проаналізувати деякі основні характеристики уроку: подивитися на структуру тренування мислення в класі, на розвиток і впровадження інновацій, розкриття головних моментів навчання, на те, як будується нова модель викладання, як формується творчий стиль.

Використовувати сучасні інформаційні технології якнайчастіше – це головна вимога розвитку навчання. Інформаційні технології існують для того, щоб викладач зміг в повній мірі забезпечити учнів знаннями, щоб наповнити кожен науковий дисципліну життєвою енергією, щоб викладач передавав знання, а учні гарно навчалися та використовували набуті знання завдяки міцному технічному забезпеченню, яке вже стало навчальним інструментом. Можна сказати, що інформаційні технології стали посередником в процесі здобуття знань, їх передачі та використання.

Метод «Одна крейда, одна книга, одна дошка, один промовець» не повинен одноосібно панувати в класі. Аналізуючи методику та техніку викладання педагога, також треба звернути увагу на їх відповідність сучасним вимогам: чи використовується проектор, магнітофон, обчислювальні машини, телевізор, фільми, комп'ютер та інші сучасні засоби [3, с. 113].

5. Оцінка основ викладання

Основи викладання – це важливий компонент гарно проведеного уроку, тому їх теж треба розглянути при аналізі. Зазвичай, основи викладання включають в себе оцінку наступних пунктів:

1) написане на дошці.

Насамперед, написане на дошці має відповідати науковим нормам; по-друге, використані слова мають бути лаконічними та змістовними; по-третє, на дошці все має бути систематично оформлене, почерк викладача повинен бути охайним та красивим, з добре освоєною технікою;

2) підхід до викладання.

Згідно з психологічними даними: 55% інформації люди виражають мімікою, 38% звуками та лише 7% словами. Метод навчання в аудиторії має бути зрозумілим, веселим, але серйозним, захоплюючим. Зовнішній вигляд викладача повинен бути стриманим, стиль поведінки спокійним, підхід люб'язним, викладач має любити учнів, а їх емоції зливатися воедино;

3) мова.

Викладання це також і мистецтво говорити. Мова викладача часом може вплинути на провал або успіх уроку. Його мовлення в класі, по-перше, повинне бути правильним та зрозумілим, точним та змістовним, багатим на живі образи та порівняння. По-друге, інтонація та темп повинні змінюватися залежно від обставин, говорити треба виразно та з паузами, не монотонно.

4) рівень навичок викладача при використанні допоміжних інструментів, таких як проектор, магнітофон, обчислювальна машина тощо.

6. Аналіз результатів навчання

Ю.К.Бабанський зазначає, що аналізуючи урок, треба аналізувати сам навчальний процес, метод викладання та його результати [1, с. 37]. Завдання економіки – визначити ефективність, так само це і робота для викладання. Оцінити результати навчання можна, спираючись на головні моменти аналізу навчального процесу. Оцінка результатів включає наступні параметри:

1) при високому рівні ефективності учні активно мислять, атмосфера в класі жвава. Треба подивитися, чи беруть учні участь у процесі навчання, включаються в роботу, чи натхненні вони, чи їм подобається, також треба перевірити рівень розумової роботи учнів на уроці – все це дуже важливі показники;

2) щоб отримати більшу користь у викладанні та зробити помітним прогрес в учнів з різним рівнем знань, викладачу треба орієнтуватися на весь клас, шукати підхід до кожного учня окремо. Цей момент

також треба перевірити;

3) всі 40 хвилин уроку мають бути ефективно використані. Для цього необхідно звернути увагу, чи навчаються учні легко, весело та активно, чи вирішують всі питання, як тільки вони з'являються, чи раціонально розподілено навантаження в класі.

Ефективність викладання також можна визначити за допомогою тесту. Одразу ж після закінчення уроку людина, яка проводить оцінку, створює тест для учнів, щоб подивитися на рівень оволодіння тільки що набутих знаннями, а після аналізу статистичних даних дає оцінку ефективності уроку.

Узагальнена оцінка також включає в себе аналіз кожної індивідуальної методики викладача, кожного образу мислення тощо. Конкретні операції аналізу не обов'язково дають послідовну оцінку сімох компонентів, спочатку треба вибудувати логічну послідовність з усіх аналізованих уроків. Як це зробити: перший крок, розпочинаючи з цілого, треба подивитися на те, як сплановане викладання на уроці, скільки воно містить етапів; другий крок: від цілого до частин, поступово аналізувати кожен етап викладання, виділити 7 вищеназваних частин; третій крок: від частин до цілого, далі зміст кожного окремого етапу треба узагальнити та поступово оцінити з погляду цілей всього уроку.

Висновки. Отже, зважаючи на те, що оцінка викладання в класі напряму впливає на хід його реформування, вона має бути всебічною, об'єктивною, справедливою, бо тільки тоді забезпечить активні зміни в навчальному процесі, зробить їх насправді глибокими.

Література

1. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М., 1985; Избр. пед. труды. – М., 1989. – С. 8.
2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних: Підручник. Вид.2-е, випр., і перероб./ Колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої – К.: Ленвіт, 1999. – 328с.
3. Zhang Wenzhi. Jintian women zenyang ping ke. – Xi nan shifang daxue chubanshe, 2011. – 247p.